

Bloggandet som motmedel mot social dissonans

av Bengt-Åke Wennberg

Man kan undra varför jag skriver så ihärdigt? Ett svar skulle kunna vara att jag vill påverka beslutsfattare och politiker att besluta och handla annorlunda än de gör. Men sannolikheten att det skall hända är fullständigt mikroskopisk. Ett annat svar skulle kunna vara att jag vill bli berömd. Genom att många läser min blogg skulle jag kanske kunna få en mängd fördelar som jag sedan kan utnyttja – reklamplatser etc. Även sannolikheten för detta är liten eftersom jag gör så lite för att bloggen skall spridas. Varför skriver jag då?

Jag läste för länge sedan en bok där författaren konstaterade att de flesta djur "låter". Det är ett förfärligt oväsen i naturen. Men det handlar inte om att kommunicera. Man låter för att det går att låta och trummar på och sjunger av hjärtans lust. Så är det nog också med skrivandet. Jag tycker helt enkelt det är kul. Men det räcker inte. När jag rannsakar mig själv så finner jag en djupare bevekelsegrund. Den ger mig inte bara ett motiv för skrivandet. Den formar också vad jag skriver.

Motivet har att göra med den sociala och psykologiska dissonans som jag i likhet med många andra tycker mig finna i dagens samhälle. Så som "snacket går" skapas en oro i våra själar som vi måste komma till rätta med. Därför skriver jag.

Erich Fromm, den tysk/amerikanska psykologen, har i sin bok "Flykten från friheten", med hjälp av det han kallar "Social Character", beskrivit det ideala tillståndet – och den balans i livet – som han funnit att människor i gemen söker åstadkomma. Så här beskriver han detta tillstånd.

It is the function of the social character to shape the energies of the members of society in such away that their "behavior is not left to conscious decisions whether or not to follow the social pattern but that people want to act as they have to act and at the same time find gratification in acting according to the requirements of the culture". In other words, the social character has the function of molding human energy for the purpose of the functioning of a given society.

När man inte upplever denna samklang upplever man en dissonans. Detta mänskliga livsvillkor – att man både är en särskild individ, men att man också alltid samtidigt medverkar i formuleringen av ett "vi" – leder till en dissonans om den man vill vara inte kan förenas med den position och roll som är tillgänglig och som man får i vi:et, det vill säga i samspelet med andra. Erich Fromm upptäckte tidigt att många av de störda patienter som kom till hans mottagning brottades med detta dilemma. Kulturen begränsade vem de kunde vara i det sociala sammanhanget och därmed också hur de kunde se sig själva.

Den amerikanske sociologen Richard Sennet går vidare i samma spår och beskriver i sin bok "The corrosion of character" hur vår tids kultur skapar en social dissonans mellan hur människor intuitivt vill vara och vad de genom de diskurser som pågår "blir" i kulturen. Flera andra författare pekar på liknande konsekvenser av vår kultur. Zygmunt Baumann talar exempelvis om hur vi vantrivs i kulturen och hur kulturen skapar en flytande rädsla. Vår svenske idéhistoriska forskare Karin Johannesson beskriver dagens kultur som anemisk, det vill säga en kultur där vi saknar normativa hållpunkter och därför känner oss vilsna och utanför.

Christian Welzel, den tyska forskare som jag ofta refererat till i samband med Inglehart och Welzels world value survey, följer Fromms tanke om

framväxten av en social karaktär. Men han ser framåt istället för bakåt. Vad han beskriver är den bild av sig själv som man vill skall vara sann. Den är viktig eftersom den styr riktningen av handlandet.

Skalorna i den survey han gjort tillsammans med Inglehart utgår från ett kluster av värderingar som de kallar "Individual Modernity" och som verkar vara den ideala "social character" som människor i dagens samhälle – åtminstone i Sverige – vill söka sig till. Observera att det är sådan som man strävar efter att vara – inte alltid sådan man är.

Individual Modernity beskriver en person som har som ideal att se sig som en självständig och fri individ och som ser det som naturligt att ta ansvar för sina egna val, samarbeta med andra, vara rättvis och vara hjälpsam och stödjande. Denna samtidsmänniska förkastar hierarkisk styrning och paternalism och har behov av samtal och resonemang som gör det möjligt för henne att förstå och ta egen ställning till de frågor som dyker upp i den vardag man möter.

Hon har därför liten nytta av sådant prat som styrs av "säljsnack", förmaningar och propaganda. Hon får problem med förförande, motstridiga och vilseledande påståenden. Hon störs av resonemang som bottnar i intoleranta värderingar av andra människor – särskilt när de är orättvisa, osakliga, nedvärderande och kränkande. Tyvärr så karaktäriserar detta huvuddelen av vad som presenteras i dagens massmedia.

Skall man må bra i kulturen måste således språkandet – diskurserna – som man tvingas in i att stödja den idealbild – "individual modernity" – man strävar mot och som framgår av skalorna i Inglehart och Welzels diagram. Om så inte är fallet uppstår social och psykologisk dissonans.

Mina bloggar är en direkt följd av att jag så starkt upplever denna dissonans. Både hos mig själv och andra. Jag hoppas att jag genom att lägga tid på att fundera igenom de aktuella frågor som jag störs av, och förmedla mina tankar om dem, kan hjälpa till att reda ut en del påståenden och resonemang som även andra intuitivt känner inte stämmer.

Referenser

Bauman Z (1998): Vi vantrivs i det postmoderna. Uddevalla: Daidalos.

Fromm E (1945): Ett tillägg – ”Karaktern i den samhälleliga processen” i ”Flykten från friheten”. Falkenberg: Natur och Kultur.

Sennett, R. (1998). The corrosion of character : the personal consequences of work in the new capitalism. New York: W.W. Norton.

Welzel C (2007): Individual Modernity in The Oxford Handbook of Political Behaviour – ed by Dalton J R and Klingemann H D. On line publication.

Welzel (2013). "Evolution, Empowerment and Emancipation." World Values Research 6 (1): 1-46 <http://www.worldvaluessurvey.org>